

Václav Havel

Z Wikipedie, otevřené encyklopedie

Tento článek pojednává o spisovateli, dramatikovi a politikovi. Další významy jsou uvedeny v článku [Václav Havel \(rozcestník\)](#).

Václav Havel

Václav Havel, 17. listopadu 2008

1. prezident České republiky

Ve funkci:

2. února 1993 – 2. února 2003

Předseda vlády	Václav Klaus Josef Tošovský Miloš Zeman Vladimír Špidla
Nástupce	Václav Klaus

9. prezident Československa

Ve funkci:

29. prosince 1989 – 20. července 1992

Předseda vlády	Marián Čalfa Jan Stráský
Předchůdce	Gustáv Husák
Nástupce	nebyl zvolen a funkce zanikla

Narození [5. října 1936](#)
 [Praha, Československo](#)

Úmrtí [18. prosince 2011](#)
(ve věku 75 let)
[Hrádeček, Česká republika](#)

Politický subjekt [Občanské fórum](#), nestraník (podporoval [Stranu zelených](#))[1]

Choť [Olga Havlová](#)

	roz. Šplíchalová (1964–1996) Dagmar Havlová
	roz. Veškrnová (od 1997) České vysoké učení technické v Praze (nedokončeno) Divadelní fakulta Akademie múzických umění
Vzdělání	
Profese	spisovatel , dramatik , politik
Podpis	

Webová stránka www.vaclavhavel.cz

Václav Havel (5. října 1936, Praha – 18. prosince 2011, Hrádeček) byl český [dramatik](#), [esejista](#), kritik [komunistického režimu](#) a [politik](#). Byl devátým a posledním [prezidentem Československa](#) (1989–1992) a prvním [prezidentem České republiky](#) (1993–2003).

Václav Havel působil v 60. letech 20. století v [Divadle Na zábradlí](#), kde jej také proslavily hry [Zahradní slavnost](#) (1963) a [Vyrozumění](#) (1965). V době kolem [Pražského jara](#) se zapojil do politické diskuse a prosazoval zavedení demokratické společnosti. Po násilném potlačení reformem [vojenskou invazí](#) států [Varšavské smlouvy](#) byl postižen zákazem publikovat a stal se jedním z prominentních [disidentů](#), kritiků tehdejšího [normalizačního režimu](#). Vystupoval na obranu politických vězňů a stal se spoluzakladatelem a jedním z prvních mluvčích občanské iniciativy za dodržování lidských práv [Charta 77](#). To upevnilo jeho mezinárodní prestiž, ale také mu vyneslo celkem asi pět let věznění. V této době vedle dalších divadelních her také napsal vlivné eseje, například [Moc bezmocných](#) (1978).

Po vypuknutí [Sametové revoluce](#) v listopadu 1989 se Václav Havel stal jedním ze spoluzakladatelů protikomunistického hnutí [Občanské fórum](#) a jako jeho kandidát byl 29. prosince 1989 zvolen prezidentem Československa. Podporoval směřování země k parlamentní demokracii a do politických struktur západní civilizace, v roce 1992 se mu však nepodařilo zabránit rozpadu československého státu. Od roku 1993 byl dvě funkční období prezidentem České republiky, kterou vyvedl z [Varšavské smlouvy](#) a dovedl do [NATO](#). Prosazoval také přijetí České republiky do [Evropské unie](#).

Jako literát se Václav Havel světově proslavil svými dramaty v duchu [absurdního divadla](#), v nichž se mimo jiné zabývá tématy moci, byrokracie a jazyka, a také svým esejistickým dílem. V esejích a dopisech z vězení se vedle politických analýz zabývá filozofickými otázkami svobody, moci, morálky či transcendence. Václav Havel se věnoval také experimentální poezii; sbírka [Antikódy](#) obsahuje básně psané především v 60. letech.

Život

Mládí

Václav Havel se narodil v [Praze](#) ve známé pražské podnikatelské a intelektuálské rodině [Václava M. Havla](#) (1897–1979) a jeho manželky Boženy, roz. Vavrečkové (1913–1970); jeho bratrem byl vědec [Ivan M. Havel](#). Byl vnukem diplomata [Huga Vavrečky](#). Po ukončení základní školy měl Václav Havel v [komunistickém režimu](#) kvůli svému původu potíže umístit se na škole podle své volby. Proto nastoupil v roce 1951 do učebního oboru jako chemický laborant a střední školu studoval večerně. Maturitu na gymnáziu ve Štěpánské ulici v Praze složil roku 1954. Jako literát debutoval roku 1955 v časopise [Květen](#); až do roku 1969, kdy mu bylo v Československu zakázáno publikovat, své texty uveřejňoval v časopisech [Divadelní noviny](#), [Divadlo](#), [Host do domu](#), [Literární](#)

[noviny](#), [Sešity pro mladou literaturu](#) (Sešity pro literaturu a diskusi), [Tvář](#) a [Zítřek](#).^[2]

Z [kádrových](#) důvodů nebyl Václav Havel přijat na žádnou vysokou školu humanitního zaměření, a proto v letech 1955–1957 studoval na ekonomické fakultě [Českého vysokého učení technického](#). Pokusil se přestoupit na [filmovou fakultu Akademie múzických umění](#), byl však odmítnut a nebyl přijat zpět na České vysoké učení technické.^[3]

Po skončení základní vojenské služby (1957–1959) Václav Havel pracoval jako jevištní technik nejprve v [Divadle ABC](#) a od roku 1960 ve stejné pozici v [Divadle Na zábradlí](#). Roku 1959 napsal svou první divadelní hru, [jednoaktovku Rodinný večer](#). 3. prosince 1963 Divadlo Na zábradlí uvedlo jeho druhou hru, [Zahradní slavnost](#). V 60. letech zároveň pracoval jako asistent režie [Alfréda Radoka](#) v [Městských divadlech pražských](#). Dálkově studoval [divadelní fakultu](#) Akademie múzických umění, kterou absolvoval roku 1966, a stal se posléze dramaturgem divadla Na zábradlí.^[4]

9. července 1964 se Václav Havel po osmileté známosti oženil s [Olgou Šplíchalovou](#). Roku 1965 se stal členem redakční rady literárního měsíčníku [Tvář](#) a v Divadle Na zábradlí uvedl hru [Vyrozumění](#). Roku 1966 vydal svou první knihu *Protokoly*, jež vedle her *Zahradní slavnost* a *Vyrozumění* obsahovala sbírku [typogramů](#) a dvě [eseje](#).^[5]

Pražské jaro

Během [Pražského jara](#) se Václav Havel stal jednou z důležitých postav liberálního, nekomunistického křídla podporovatelů reform. Upozornil na sebe již v předvečer Pražského jara, když v červnu 1967 na [IV. sjezdu československých spisovatelů](#) pronesl kritický projev odsuzující dobové [cenzurní](#) praktiky, po kterém byl na příkaz Ústředního výboru [Komunistické strany Československa](#) (ÚV KSČ) spolu s [Ivanem Klímov](#), [Pavlem Kohoutem](#) a [Ludvíkem Vaculíkem](#) vyškrtnut z kandidátky vedení [Svazu československých spisovatelů](#).^[6]

V březnu 1968 se Václav Havel připojil k otevřenému dopisu sto padesáti spisovatelů a kulturních pracovníků, adresovanému ÚV KSČ. V dubnu téhož roku se stal předsedou [Kruhu nezávislých spisovatelů](#) a v časopise [Literární listy](#) uveřejnil text, v němž požadoval ukončení mocenského monopolu KSČ a zavedení [systému více politických stran](#).^[7] V témže měsíci se v Divadle Na Zábradlí konala premiéra hry [Ztížená možnost soustředění](#).

Na podzim 1968 se Václav Havel stal členem ústředního výboru Svazu československých spisovatelů, kde zůstal až do rozpuštění svazu roku 1970.^[8] Svaz, v jehož čele stál [Jaroslav Seifert](#), ještě v červnu 1969 na svém sjezdu protestoval proti okupační politice a cenzuře, byl však brzy na to komunistickou mocí potlačen a jeho čelní představitelé ztratili možnost publikovat. V únoru 1969 se Václav Havel v časopise *Tvář* zapojil do polemiky s článkem [Milana Kundery](#) [Český úděl](#) z prosince předchozího roku a v opozici proti Kunderově odkazu na minulé národní hrdinství nastolil program aktivního, do budoucnosti obráceného boje za trvalé humánní a kulturní hodnoty.^[9]

“
Skutečně, dnešní chvíle je
nejméně vhodná k tomu,
abychom si lhalí do kapsy:
naší jedinou možností je
vyvodit z toho, co se stalo,
všechny patřičné
konsekvence, zbavit se
všech iluzí a jednoznačně
se rozhodnout, co vlastně
chceme a co pro to musíme
dělat; nenamlouvat si
přitom, že to, co děláme, je
něčím víc, než čím to je,
ale tím víc se o to
prakticky, denně,
houževnatě a s jasným
vědomím všech rizik bít; a
hlavně neukolébávat se
sebebelhávajícími řečmi o
své národní inteligenci,
moudrosti, kultuře, o kráse
svých minulých činů a
fatálně nám souzené tíze
našeho národního údělu.”

— Z eseje *Český úděl?*, *Tvář*
1969

Disent

Po potlačení [Pražského jara](#) musel Václav Havel opustit divadlo a jeho díla se v Československu

přestala vydávat a hrát. Byl však již autorem uznávaným i v zahraničí – již roku 1968 obdržel Velkou rakouskou státní cenu za evropskou literaturu a dvakrát v [New Yorku](#) získal cenu Obie za hry *Vyrozumění* (1969) a *Ztížená možnost soustředění* (1970).^[10] To pro něho v následujících dvaceti letech [normalizace](#) znamenalo jistou finanční nezávislost a podporu světového veřejného mínění, kdykoli byl komunistickým režimem za své názory vězněn.

K prvnímu výročí obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy, 21. srpna 1969, vyšla petice [Deset bodů](#) ostře odmítající okupaci a její politické a kulturní důsledky. Václav Havel byl spolu s ostatními prominentními signatáři policií vyšetřován a později obviněn z „[podvracení republiky](#)“. Ještě koncem roku 1969 však stihl vyjít Havlem uspořádaný sborník prací osmnácti autorů *Podoby 2*.^[11]

V roce 1972 Václav Havel podepsal další spisovatelskou petici, požadující propuštění politických vězňů. Roku 1974 devět měsíců pracoval v [trutnovském pivovaru](#) jako dělník. V následujícím roce založil [samizdatovou](#) strojopisnou ediční řadu pro nezávislou literaturu [Edice Expedice](#) a uveřejnil otevřený dopis prezidentu [Husákovi](#), ve kterém kritizoval stav „normalizované“ společnosti, plné strachu, zbavené svobody a sebereflexe.^[12] V listopadu 1975 proběhla premiéra další Havlovy hry [Žebrácká opera](#), kterou bez uvedení jména autora nastudovalo amatérské divadlo Na tahu v režii [Andreje Kroba](#).^[13]

*Charta 77 je volné,
neformální a otevřené
společenství lidí různých
přesvědčení, různé víry a
různých profesí, které
spojuje vůle jednotlivě i
společně se zasazovat o
respektování občanských a
lidských práv v naší zemi i
ve světě.*

”

— Z Prohlášení Charty 77, 1. leden 1977

“V roce 1976 začal komunistický režim pronásledovat hudebníky z nezávislé [rockové](#) scény. Čtyři nekonformní umělci z okolí skupiny [The Plastic People of the Universe](#) byli uvězněni a Václav Havel se spolu s [Jiřím Němcem](#) a dalšími postavil na jejich obranu. Vlna solidarity světové veřejnosti i domácích disidentů, kterou pomohli vyvolat, vedla ke vzniku občanské iniciativy [Charta 77](#), zaměřené na dodržování [lidských práv](#), jež své první prohlášení datovala k 1. lednu 1977. Václav Havel se – spolu s [Janem Patočkou](#) a [Jiřím Hájkem](#) – stal jedním z prvních mluvčích Charty. Následkem toho strávil v lednu až květnu 1977 pět měsíců ve vyšetřovací vazbě, v říjnu pak byl odsouzen za poškozování zájmů republiky v cizině na 14 měsíců podmíněně, další vyšetřovací vazba ho čekala v lednu až březnu 1978.^[14]

V dubnu 1978 se Václav Havel stal spoluzakladatelem a mluvčím [Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných](#) (VONS), který v Československu monitoroval případy politických vězňů a zasazoval se o jejich propuštění. Téhož roku uveřejnil esej [Moc bezmocných](#), analýzu fungování komunistického režimu a zároveň program nenásilného odporu vůči němu. V květnu 1979 byl Havel spolu s ostatními členy VONS zatčen a strávil následujících pět měsíců ve vazbě. Odtud začal psát své ženě dopisy, které se staly základem knihy [Dopisy Olze](#), vydané roku 1983. V říjnu 1979 se konal proces se skupinou disidentů a Václav Havel byl za údajné podvracení republiky odsouzen na čtyři a půl roku nepodmíněně. Václav Havel trpěl od podzimu 1982 opakovanými zápalými plic. V únoru 1983 mu byl výkon trestu ze zdravotních důvodů přerušeno^[zdroj?], poté byl ještě v [domácím vězení](#).^[15]

Celkem asi pět let pobytu v komunistickém [vězení](#) trvale zhoršilo jeho zdraví, zároveň však mezinárodní vlna [solidarity](#) zvýšila jeho prestiž doma i v zahraničí. O tomto období Havlova života chybí oficiální zprávy.^[zdroj?] Havlův blízký přítel [Ivan Martin Jirous](#) uvítal Havlovo propuštění příležitostnou básní, ve které si povšiml časové shody a přihlásil Havla i sebe k odkazu [Jaroslava Haška](#).^[16]

V době [normalizace](#) nepřestával Václav Havel psát divadelní hry, které však tehdy mohly být uváděny pouze v západních zemích. Mezi jeho jevištní díla té doby patří například [Horský hotel](#) (1976), [Largo desolato](#) (1984) a [Pokoušení](#) (1985). Nadále aktivně podporoval [samizdat](#); roku 1987 se podílel na vzniku samizdatových [Lidových novin](#) a zůstal jejich častým přispěvatelem a členem

redakční rady.[17]

V roce 1988 se Václav Havel stal členem [Českého helsinského výboru](#), který sledoval dodržování lidských práv, a 10. prosince 1988 vystoupil na první oficiálně povolené manifestaci opozičních seskupení v období normalizace, která se u příležitosti [Mezinárodního dne lidských práv](#) konala na pražském [Škroupově náměstí](#). 16. ledna 1989 byl zatčen za účast na demonstraci během [Palachova týdne](#) a v únoru odsouzen k devíti měsícům vězení, po odvolání byl trest snížen na osm měsíců; podmíněně propuštěn byl již v květnu. V červnu 1989 stál u zrodu petice [Několik vět](#). V září se stal mluvčím Charty 77 za uvězněného [Alexandra Vondru](#). Naposledy zatčen byl v říjnu 1989, brzy na to však byl propuštěn.[18]

Sametová revoluce

Podrobnější informace naleznete v článku [Sametová revoluce](#).

17. listopadu 1989 začala rozeznáním studentské demonstrace [Sametová revoluce](#), která ukončila čtyřicet let komunistického režimu. Václav Havel se 19. listopadu účastnil založení [Občanského fóra](#) (OF), protitotalitního hnutí sdružujícího reformní a demokratické síly české části federace, a od počátku patřil k jeho nejvlivnějším představitelům. V úterý 21. listopadu pak Václav Havel z balkónu nakladatelství [Melantrich](#) poprvé promluvil jménem OF k Václavskému náměstí zcela zaplněnému demonstranty. O necelý týden později již komunistický režim pod stálým tlakem masových demonstrací zeslábl natolik, že Havlovy projevy mohla začít přenášet i [státní televize](#).

Když padla [komunistická vláda](#) a prezident Gustáv Husák přislíbil abdikaci, bylo nutno hledat nového prezidenta. Vedle Václava Havla připadal v úvahu ještě [Alexander Dubček](#). 8. prosince se vedení OF definitivně shodlo na Havlově kandidatuře.[19] zatímco Dubčeka se stal předsedou [Federálního shromáždění](#). Pro Havla bylo 37 členů rozšířeného krizového štábu, šest se zdrželo hlasování. Kandidatura Václava Havla byla oznámena veřejnosti 10. prosince, a OF poté zahájilo mohutnou prezidentskou volební kampaň pod heslem „Havel na Hrad“. Kombinací nátlaku ulice a vyjednávání, v němž se osvědčil zejména [Marián Čalfa](#), se podařilo přesvědčit i komunistické poslance k volbě nedávného úhlavního nepřítele, a tak byl 29. prosince 1989 ve Vladislavském sále Pražského hradu Václav Havel [jednomyslně zvolen prvním mužem Československa](#). [20] Na volbu navázalo slavnostní [Te Deum](#) ve Svatovítské katedrále vedené [kardinálem Tomáškem](#). Po 41 letech tak opět na Hradě zasedl nekomunistický prezident. Tímto symbolickým vítězstvím dosavadní opozice zároveň skončilo období velkých [demonstrací](#), byly odvolány [stávky](#) a stávkové pohotovosti a společnost se začala vracet do normálního stavu.

Československý prezident

V prvním funkčním období, jež trvalo půl roku, tedy do prvních svobodných voleb, byl Václav Havel na vrcholu své moci; Komunistická strana byla v hluboké defenzivě a nová demokratická politická scéna se ještě neustálila. Některá Havlova rozhodnutí z tohoto období jsou dodnes kontroverzní, například mimořádně rozsáhlá [amnestie](#). Z vězení byla počátkem roku 1990 propuštěna řada zločinců, z nichž mnozí brzy pokračovali v páchání závažné trestné činnosti, a po amnestii následovala také [vězeňská vzpoura](#) v [Leopoldově](#). [22] Václav Havel nikdy neprosazoval radikální zúčtování s přísluhovači komunistického režimu. [23] Splnil však svůj hlavní úkol, přípravu svobodných voleb a budování základů demokratické společnosti. Řadou projevů i symbolických aktů dodával občanům sebevědomí a zároveň nezakrýval obtížnost situace. Známým se v tomto smyslu stal jeho první novoroční prezidentský projev z 1. ledna 1990.

*Milí spoluobčané, čtyřicet “
let jste v tento den slyšeli z
úst mých předchůdců v
různých obměnách totěž:
jak naše země vzkvétá,
kolik dalších milionů tun
oceli jsme vyrobili, jak
jsme všichni šťastni, jak
věříme své vládě a jaké
krásné perspektivy se před
námi otevírají.
Předpokládám, že jste mne
nenavrhli do tohoto úřadu
proto, abych vám i já lhal.
Naše země nevzkvétá.
Velký tvůrčí a duchovní
potenciál našich národů
není smysluplně využit.*

— Novoroční prezidentský
projev z 1. ledna 1990 [21]

Václav Havel (vlevo), [princ Charles](#) (vpravo) a [Klaus Schwab](#) na Světovém ekonomickém fóru v Davosu, 1992

Podruhé byl Václav Havel zvolen prezidentem 5. července 1990 již svobodně zvoleným Federálním shromážděním, v němž nyní převažovali zástupci Občanského fóra a [Verejnosti proti násilíu](#).^[24] Na politické scéně se objevily nové silné osobnosti, konkurující Havlovi a jeho přívržencům; především [Václav Klaus](#) v Česku a [Vladimír Mečiar](#) na Slovensku přispěli k formování nového stranického systému a dokázali získat masovou podporu. Tzv. [pomlčková válka](#) o pojmenování společného státu ukázala rychle rostoucí napětí mezi oběma republikami federace. To bylo ještě umocňováno jak odlišnou politickou orientací slovenské a české reprezentace, tak i nepružným ústavním rámcem federace, který po odstranění komunistického diktátu vůči parlamentům již nedokázal správně fungovat. Václav Havel se postavil jednoznačně na stranu zachování společného státu. Volební období počínající rokem 1990 bylo koncipováno jako zkrácené; ve [volbách 1992](#) zvítězila v Česku Klausova pravicová [Občanská demokratická strana](#) (ODS) a na Slovensku Mečiarovo nacionalistické [Hnutí za demokratické Slovensko](#) (HZDS), zatímco Havlovi blízké strany, jako [Občanské hnutí](#), propadly. Rozpadu společného státu nezabránilo ani hlasování federálního shromáždění o Československu jako Unii (na popud Miloše Zemana), jehož výsledek byl oběma stranami ignorován. Václav Havel odstoupil z prezidentského úřadu tři měsíce před vypršením mandátu 20. července 1992 poté, co nebyl Federálním shromážděním zvolen na další funkční období a bylo jasné, že [konec Československa](#) je nevyhnutelný.^[25] Pak se na několik měsíců stáhl z veřejného života.

Přes tento zásadní vnitropolitický neúspěch se Havlovi jako prezidentu podařilo Československo úspěšně vrátit do mezinárodní politiky a přispět k jeho západní orientaci. Nadstandardní vztahy se Západem ukazují i státní návštěvy z té doby: již roku 1990 Československo navštívili papež [Jan Pavel II.](#) i prezident USA [George Bush](#). Ještě důležitější bylo vymanění se z vlivu [Sovětského svazu](#), symbolizované odchodem sovětských vojenských posádek a zánikem politických struktur [sovětského bloku](#). Stát pod Havlovým vedením pracoval na získání členství v západních organizacích a podílel se na vzniku nových regionálních vztahů, zejména [Visegrádské skupiny](#).

Český prezident

Václav Havel (uprostřed) a německý prezident [Horst Köhler](#) (vlevo) na Pražském hradě, 2000

Po vzniku samostatného [českého státu](#) se Václav Havel stal jeho prvním prezidentem a zůstal v této

funkci dvě funkční období, tedy maximální ústavou povolenou dobu. Poprvé byl zvolen 26. ledna 1993, podruhé 20. ledna 1998. Svou funkci opustil 2. února 2003 a jeho nástupcem se stal [Václav Klaus](#).

Za jeho prezidentství se Česká republika stala v roce 1999 členem [Severoatlantické aliance](#) (NATO) a do závěrečné fáze pokročilo přijímání za člena [Evropské unie](#), kam bylo Česko přijato roku [2004](#). Tím se v zásadě naplnilo heslo [Sametové revoluce](#) „Zpátky do Evropy“ a Česká republika se integrovala do nejdůležitějších politických struktur [Západu](#). Václav Havel mohl díky své prestiži působit na západní veřejné mínění i politické elity ve prospěch zapojení Česka a ostatních středoevropských států. Zvláštní pozornost věnoval česko-německým vztahům, poškozeným [druhou světovou válkou](#) a jejími následky. [Česko-německá deklarace](#) z roku 1997, v níž se obě strany omluvily za vzájemně způsobené bezpráví a deklarovaly společné demokratické hodnoty, byla vyvrcholením tohoto směru zahraniční politiky.

Jako spojenec USA podporoval Václav Havel politiku Washingtonu a NATO včetně vojenských operací jako bylo [bombardování Jugoslávie](#) v roce 1999 a [útok na Afghánistán](#) roku 2001.

Vnitropoliticky se Václav Havel opíral o menší středové strany a často se projevovalo napětí mezi ním a pravicí ([ODS](#), [SPR-RSČ](#)). V době vnitropolitické krize a rozštěpení ODS roku 1997 Havel podpořil protiklausovské křídlo, z něhož vzešla [Unie svobody](#), a poloúřednickou [vládu Josefa Tošovského](#) sestavil bez účasti Václava Klause. Nesoulad mezi prezidentem a předsedou ODS byl pak zřetelný až do konce Havlova funkčního období.

Veřejnost od půlky devadesátých let ostře sledovala i Havlův soukromý život: úmrtí manželky [Olgy](#) 27. ledna 1996; vážné nemoci, které prezidenta několikrát ohrožovaly na životě; nový sňatek s herečkou [Dagmar Veškrnovou](#) 4. ledna 1997; spory se švagrovou [Dagmar](#) o [Palác Lucerna](#)[\[26\]](#) a [Barrandovské terasy](#),[\[27\]](#) [restituované](#) rodinné dědictví, jehož část Václav Havel prodal společnosti [Chemapol Group](#).[\[28\]](#)[\[29\]](#) .

Václav Havel se s podporou obou svých manželek věnoval i charitativní činnosti. [Nadace Dagmar a Václava Havlových Vize 97](#), do které vložil 50 milionů korun,[\[30\]](#) působí předně v oblasti sociální, zdravotnické, vzdělávací a kulturní. Nadace [Forum 2000](#) pořádá od roku 1997 v Praze každoroční setkání významných osobností z celého světa.

 Václav Havel 9. června 2006 v kavárně Slavia v Praze na akci Café d'Europe

Po prezidentství

Po odchodu z úřadu se Václav Havel stále vyjadřoval k politice, podporoval [Stranu zelených](#).[\[31\]](#)

[32][33][34] Po dlouhé přestávce napsal další divadelní hru *Odcházení* (premiéra 2008), inspirovanou vlastními zkušenostmi z politiky. Po vzoru amerických prezidentů založil [Knihovnu Václava Havla](#), která pro veřejnost i badatele shromažďuje materiály vztahující se k Havlově tvorbě a politickému působení. Byl místopředsedou amerického neokonzervativního think tanku [The Committee on the Present Danger](#). [35]

Ocenění

Hlavní článek: [Seznam ocenění Václava Havla](#)

Václav Havel byl nositelem státních vyznamenání řady zemí světa, mnoha cen za uměleckou tvorbu i občanské postoje a desítek [čestných doktorátů](#). [36] V roce 2003 byl Havlovi usnesením [Senátu a Poslanecké sněmovny](#) propůjčen [Řád T. G. Masaryka](#) a [Řád Bílého lva](#) I. třídy; Senát ve svém usnesení také schválil formulaci „Václav Havel zasloužil se o stát“ po vzoru [zákona o zásluhách T. G. Masaryka](#). [37] [38] Václav Havel byl několikrát navržen na Nobelovu cenu míru. [39] 24. května 1997 obdržel na Pražském hradě jako první Čestnou medaili T.G. Masaryka za věrnost jeho odkazu a jeho uskutečňování od Masarykova demokratického hnutí, které v roce 1989 pomáhal založit.

Majetkové poměry

V osmdesátých letech byl Václav Havel majitelem venkovské usedlosti v [Hrádečku](#) u Trutnova. [40] Na počátku 90. let získal na základě restitučního zákona společně s bratrem Ivanem třetinu Vavrečkovy vily ve Zlíně, navržené architektem [Vladimírem Karfíkem](#), a čtyři nemovitosti v Praze: [Palác Lucerna](#) na [Václavském náměstí](#), činžovní dům na Rašínově nábřeží, vyhlídkovou restauraci [Barrandovské terasy](#) od architekta [Maxe Urbana](#) a [vilu Miloše Havla](#) od architekta [Vladimíra Grégra](#). [40] Šestinu Vavrečkovy vily daroval pod podmínku využití ke vzdělávacím účelům městu Zlín. [41] Vilu Miloše Havla v roce 1993 společně s bratrem prodal společnosti [Charouz Holding](#) řízené [Antonínem Charouzem](#), která v ní zřídila soukromý klub Playbon. [42] Ve stejném roce si se svou první ženou Olgou pořídil vilu v Dělostřelecké ulici poblíž Pražského hradu. [40] V roce 1997 prodal svou polovinu Paláce Lucerna skupině [Chemapol](#) řízené [Václavem Junkem](#) a Barrandovské terasy převedl na svou druhou ženu Dagmar.

V roce 2000 si pořídil rezidenci v přímořském letovisku v Olhos de Água u města [Albufeira](#) v [Portugalsku](#). [40][43] kterou v roce 2005 prodal. [44] Do nadace [Vize 97](#) při jejím vzniku vložil 50 milionů Kč. [30][45] do jejích předchůdců pak 9 milionů. Celkem v letech 1986–1997 dal na věci veřejného zájmu 85 milionů Kč. [30]

Úmrtí

Vlající černé vlajky na Pražském hradě na památku Václava Havla (18. prosince 2011)

Lidé kladou květiny na Pražském hradě na památku Václava Havla (18. prosince 2011)

Pietní akce na Václavském náměstí (18. prosince 2011)

Václav Havel zemřel v neděli [18. prosince 2011](#) v 10:15 po dlouhodobých zdravotních problémech. [\[46\]\[47\]](#) V posledních měsících života se veřejného života spíše stranil v důsledku svých dlouhotrvajících zdravotních komplikací. Odpočíval na své chalupě v Hrádečku u Trutnova a jezdil do lázní. [\[48\]](#) Naposledy veřejně vystoupil týden před smrtí, kdy se přivítal s [dalajlámou](#) u příležitosti jeho návštěvy v Praze.

Dílo

Literární dílo Václava Havla patří do tří žánrů. Hlavně z 60. let 20. století pochází [poezie](#), především básně a strojopisné [kaligramy](#) (typogramy) ve sbírce [Antikódy](#). Na světovou uměleckou scénu Havel pronikl svou dramatickou tvorbou; první významnou divadelní hru [Zahradní slavnost](#) uvedl roku 1963, poslední [Odcházení](#) napsal v roce 2006. V roce 2009 režíroval natáčení stejnojmenného filmu dle této hry, podle které napsal i scénář. Po celý tvůrčí život se Václav Havel věnoval esejistice, často politicky motivované; sem patří rovněž jeho [epistolární tvorba](#), literární a divadelní kritika, projevy a další příležitostné texty.

Básně

Havlovy typogramy ze sbírky [Antikódy](#) formálně navazovaly na mezinárodní hnutí konkrétní či experimentální poezie 60. let, z českých autorů mají blízko k poezii [Jiřího Koláře](#), jemuž je kniha věnována. Od většiny ostatních autorů tohoto směru se Havel odlišoval tím, že jeho experiment neprotestoval jen proti konvencím dosavadní poetiky, ale byl i „protestem sociálně kritickým a v neposlední řadě i jakousi artikulací absurdity tehdejších politických poměrů.“ [\[49\]](#)

Některá čísla sbírky jsou spíše obrazy sestavené ze znaků psacího stroje, jako kříž vytvořený z paragrafů věnovaný [Bedřichu Fučíkovi](#). Většinou však autor pracuje se slovy, která grafickými i gramatickými prostředky uvádí do nečekaných souvislostí. Mimo jiné se mu tím daří demaskovat lživost dobových politických frází, například zneužívání nacionalistického slovníku v básni [Vzor lid](#): [\[50\]](#)

NÁŠ LID nedopustí, aby vymoženosti
NAŠEHO LIDU byly odňaty

NAŠEMU LIDU a aby kdokoli klamal
NÁŠ LID voláním:
NÁŠ LIDE!
O NAŠEM LIDU at' rozhodují ti, kteří jdou
S NAŠÍM LIDEM !

Divadelní hry

Havlovy divadelní hry jsou ovlivněny především tradicí [absurdního divadla](#); mimochodem [Samuel Beckett](#), jeden z jejích zakladatelů, uvězněnému Havlovi věnoval v roce 1982 hru [Katastrofa](#). Není to ovšem jediný inspirační zdroj; například k [Čechovovi](#) se Havel sám odkazuje ve hře [Odcházení](#) (2007) citací motivu z [Višňového sadu](#).

Již první velká Havlova hra, [Zahradní slavnost](#) (1963), obsahuje klíčová témata Havlových her, problémy moci, byrokracie a jazyka. Její hrdina Hugo Pludek příslušností k absurdní byrokratické organizaci a přijetím jejího jazyka ztrácí vlastní identitu.[\[51\]](#)

Ve hře [Vyrozumění](#) (1965) je hlavním tématem odcizení jazyka. Umělé jazyky [ptydepe](#) a [chorukor](#), které mají zpřesnit a usnadnit komunikaci mezi byrokraty, se ve skutečnosti ukazují jako její nepřekonatelná překážka. Byrokratickou aroganci a ničení přirozeného lidského světa kritizuje například hra [Asanace](#) (1987).

Některé Havlovy divadelní hry obsahují silný autobiografický prvek. Trojici her [Audience](#), [Vernisáž](#) (obě 1975) a [Protest](#) (1978), jež jsou asi nejpřístupnější z celého Havlova dramatického díla,[\[52\]](#) spojuje postava disidenta Ferdinanda Vaňka, který pracuje v pivovaru podobně jako v té době sám Havel. Ferdinand Vaněk přitom hraje spíše „rolí dramatického principu než postavy“:[\[53\]](#) sám toho dělá a říká málo, děj se spíše točí kolem toho, jak na Vaňkův pravdivý postoj k životu reagují druzí, kteří tak mohou demonstrovat svoji zbabělost, pokrytectví a kariérismus. [Largo desolato](#) (1984) je studií strachu pronásledovaného disidentského spisovatele o svou identitu. Hlavní postava [Odcházení](#) (2007), které Havel napsal po skončení své prezidentské funkce, prožívá situaci po ztrátě politické funkce a hra se dotýká problémů korupce nebo bulvárního tisku.

Po uvedení zfilmované verze [Odcházení](#) Havel oznámil, že se chystá napsat poslední divadelní hru [Sanatorium](#).[\[54\]](#)

Eseje, kritika, dopisy a projevy

Václav Havel 14. listopadu 2009 v Praze na konferenci Svoboda a její nepřátelé

Václav Havel začal psát literárně a divadelně kritické i úvahové texty již na počátku 60. let. Obecně známými se jeho projevy a eseje staly v době kolem Pražského jara 1968. Nejvýznamnější část jeho esejistického a epistolárního díla vznikla v dobách [normalizace](#): [Dopis Gustávu Husákovi](#) (1975), [Moc bezmocných](#) (1978), [Dopisy Olze](#) (1983), [Slovo o slovu](#) (1989) a mnohé další. Nepřestal však psát esejistickou literaturu ani v době prezidentství, například [Letní přemítání](#) (1991).

I když Havel nechtěl být filozof a jeho výklad nepostupoval rigorózní cestou, ve svých textech se

dotýkal řady zásadních filozofických témat, jako je svoboda, moc, morálka či transcendence. Navazuje na české myslitele, jako Tomáš Garrigue Masaryk, Emanuel Rádl, Josef Šafařík a především Jan Patočka, přes něhož přijal tradici fenomenologické filozofie (Edmund Husserl, Martin Heidegger a další).[55]